

**MIEJSKI PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
W POZNANIU NA ROK 2020**

WPROWADZENIE

Dostępność oraz spożywanie alkoholu niosą za sobą negatywne skutki społeczne i zdrowotne. Funkcjonujące w naszym społeczeństwie wzorce konsumpcji alkoholu sprzyjają nadużywaniu go oraz uzależnieniom. Komercjalizacja alkoholu oraz model dobrej zabawy sprawiają, że wiele osób bagatelizuje i lekceważy zagrożenia wynikające z jego nadmiernego spożycia.

Specjaliści wyróżniają następujące fazy spożywania alkoholu, które uznaje się za niebezpieczne i wymagające interwencji:

- **Ryzykowne spożywanie alkoholu** to picie go w nadmiernych ilościach niepociągające obecnie za sobą negatywnych konsekwencji, jednak pojawiają się one, o ile obecny model picia nie zostanie zmieniony.
- **Szkodliwe picie alkoholu** to takie, które powoduje zauważalne szkody zdrowotne: fizyczne (np. choroby wątroby) bądź psychiczne (np. stany depresyjne czy lękowe).
- **Zespół uzależnienia od alkoholu** występuje wówczas, kiedy pojawiają się takie objawy, jak silna potrzeba picia, upośledzenie kontroli picia, zespół abstynencyjny, zmiana tolerancji na alkohol, narastające zaniedbywanie innych przyjemności lub zachowania spowodowane nadużywaniem alkoholu oraz kontynuowanie picia pomimo świadomości istnienia oczywistych dowodów na występowanie szkodliwych dla zdrowia następstw.

Osoby pijące alkohol mogą wielokrotnie w ciągu swojego życia zmieniać wzór spożywania go, postępując od abstynencji, poprzez picie o niskim poziomie ryzyka, do spożywania alkoholu w sposób wysoce ryzykowny i szkodliwy.

Z danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wynika, że spożywanie alkoholu w sposób szkodliwy i ryzykowny w krajach Unii Europejskiej jest trzecim w kolejności najistotniejszym czynnikiem ryzyka pogorszenia stanu zdrowia i przedwczesnej śmierci.

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) wskazuje, że większość Polaków pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje zagrożeń ani też negatywnych skutków dla nich samych i otoczenia. Natomiast kilkanaście procent dorosłych Polaków pije go problemowo. Szacuje się, że w tej grupie znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie.

Nadużywanie alkoholu staje się coraz większym problemem i wyraźnie zmienia swoje oblicze. Zauważalna jest zwiększająca się liczba kobiet nadużywających alkoholu. Liczne kampanie reklamowe napojów alkoholowych spowodowały, że wśród młodzieży funkcjonuje wzorec wchodzenia w dorosłość z przekonaniem, że alkohol jest nieodłącznym elementem dobrej zabawy i swoistej kultury młodzieżowej. W bardzo wielu środowiskach rodzinnych jest to akceptowane przez rodziców czy też najbliższe otoczenie. Często tolerancja najbliższego otoczenia sprzyja postrzeganiu piwa i papierosów jako niegroźnych używek, których można próbować podczas wkraczania w fazę dorosłego życia. Dlatego coraz więcej nieletnich sięga po alkohol, papierosy czy dopalacze, a wśród młodzieży wzrasta ryzyko uzależnień i niebezpieczeństwo zażywania substancji psychoaktywnych.

Osoby i rodziny zmagające się z problemami alkoholowymi doświadczają nie tylko kryzysu w zakresie kondycji zdrowia fizycznego i psychicznego, ale również muszą się zmagać z problemami emocjonalnymi i psychospołecznymi. Uzależnienie od alkoholu determinuje prawidłowe funkcjonowanie na wielu płaszczyznach życia. Życie w rodzinie z problemem

alkoholowym jest zwykle związane z ograniczeniem możliwości ekonomicznych zaspokojenia potrzeb, zdobycia wiedzy i wykształcenia, budowania kariery zawodowej, planowania satysfakcjonującej przyszłości.

Występowanie problemów alkoholowych w rodzinie bardzo często wiąże się również z ryzykiem stosowania przemocy. W takich sytuacjach niezbędne jest podejmowanie działań w zakresie różnorodnych form wsparcia specjalistycznego osób i rodzin zarówno dla niwelowania skutków, jak i przeciwdziałania przemocy.

Rozmiary szkód alkoholowych oraz koszty społeczne i ekonomiczne ponoszone są przez jednostki, rodziny oraz całe społeczeństwo. Problemy oraz negatywne skutki nadużywania alkoholu przenoszą się na wiele aspektów życia i funkcjonowania, stanowiąc problem społeczny. Dlatego działania w zakresie zapobiegania problemom alkoholowym i ich rozwiązywania są przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej.

Działania podejmowane na rzecz osób i rodzin zagrożonych lub też zmagających się z problemami uzależnień wymagają ciągłego poszukiwania rozwiązań, doskonalenia zawodowego i kształcenia kompetencji społecznych zarówno wśród grup ryzyka, jak i osób zawodowo zajmujących się tą problematyką. Rolą organów samorządowych jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do programów i przedsięwzięć umożliwiających przeciwdziałanie zagrożeniom oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zwany dalej Programem, zawiera strategię działań w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych. Sposoby realizacji zadań ujętych w Programie dostosowane są do lokalnych potrzeb i możliwości prowadzenia działań na podstawie posiadanych zasobów instytucjonalnych i osobowych.

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poznaniu na rok 2020 został opracowany zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2016-2020.

Przy opracowywaniu Programu uwzględniono również wskazówki wynikające z Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczących realizowania i finansowania programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

PROBLEMY UZALEŻNIEŃ WYSTĘPUJĄCE W POZNANIU

Obszary koncentracji problemów społecznych

Poznań to gmina miejska licząca 535 802 mieszkańców¹. Z analizy danych statystycznych wynika, że co roku liczba mieszkańców Poznania zmniejsza się o 2,5 tys., pomimo dodatniego przyrostu naturalnego².

Zgodnie z zaleceniami WHO do określenia szacunkowych danych dotyczących populacji osób, u których występują różne kategorie problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, przyjmuje się następujące wartości:

- ok. 2% to osoby uzależnione od alkoholu,
- ok. 4% to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice),
- ok. 4% to dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholowych,
- ok. 5-7% to osoby pijące szkodliwie i ryzykownie.

¹ Urząd Statystyczny w Poznaniu, stan na 30.06.2019 r.

² Strategia Rozwoju Miasta Poznania 2020+, Diagnoza strategiczna Miasta Poznania, s. 4.

Zamieszczona poniżej tabela zawiera szacunkowe liczby mieszkańców Poznania, należących do poszczególnych kategorii:

Wielkość populacji mieszkańców Poznania zagrożonej nadużywaniem alkoholu			
	2018*	2019*	2020*
Liczba mieszkańców Poznania	536 133	533 633	533 302
Osoby uzależnione od alkoholu – 2%	ok. 10 723	ok. 10 673	ok. 10 666
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice) – 4%	ok. 21 445	ok. 21 345	ok. 21 332
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholowych – 4%	ok. 21 445	ok. 21 345	ok. 21 332
Osoby pijące szkodliwie oraz ryzykownie – 5-7%	ok. 26 807-37 529	ok. 26 682-37 354	ok. 26 665-37 331

* dane prognozowane

Powyższa tabela w poszczególnych latach uwzględnia prognozowany spadek liczby mieszkańców Poznania o 2,5 tys. rocznie (przewidywany w *Diagnozie Strategicznej Miasta Poznania*). Z danych szacunkowych wynika, że liczba mieszkańców Poznania uzależnionych od alkoholu w roku 2020 w Poznaniu może wynosić około 10 666. Przewidywania wskazują, że grono osób pijących szkodliwie oraz ryzykownie to przedział liczbowy w granicach od ok. 26 665 do nawet 37 331. W grupie tej nie są uwzględnione osoby czasowo przebywające na terenie Poznania, które mogą mieć pewien udział w picu ryzykownym i szkodliwym (np. napływowi pracownicy, studenci, osoby przebywające okazjonalnie). Do grupy osób najbardziej narażonych na negatywne skutki alkoholizmu należy grono ludzi najbliższych alkoholikowi, żyjących w jego otoczeniu (dzieci, partnerzy życiowi, rodzice). Przewiduje się, że w Poznaniu może to być łącznie ponad 42 tys. osób.

Z powyższych danych wynika, że w roku 2019 działania z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej powinny być skierowane do około 53 330 osób.

Natomiast te z zakresu profilaktyki uniwersalnej powinno kierować się do całej grupy mieszkańców, a zwłaszcza do dzieci i młodzieży. Celem prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej jest dostarczenie wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom uzależnień.

Zakres działań ujętych w niniejszym Programie ukierunkowany został na następujące grupy docelowe:

- osoby uzależnione lub spożywające alkohol ryzykownie/szkodliwie,
- rodzinę i środowisko lokalne,
- ogół mieszkańców i grupy ryzykownych zachowań.

W środowisku miejskim zapewnienie pomocy i wsparcia ww. grupom wymaga projektowania działań systemowych, które wzajemnie się przenikają. Prezentuje to poniżej zamieszczony schemat zależności:

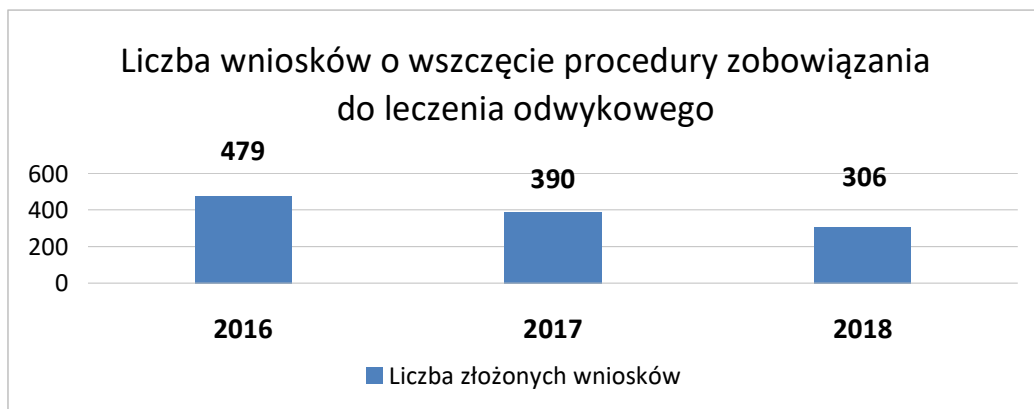
Spektrum działań podejmowanych na terenie Poznania w kierunku leczenia, przeciwdziałania oraz utrwalania pożądanych efektów dotyczących uzależnień jest bardzo szerokie. Osoby i rodziny mogą korzystać z oferty dostosowanej do zindywidualizowanych potrzeb.

Ze względu na skalę zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Poznania, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z tym problemem oraz jego konsekwencjami, a także do zainteresowanych tą tematyką, w szczególności jednak do:

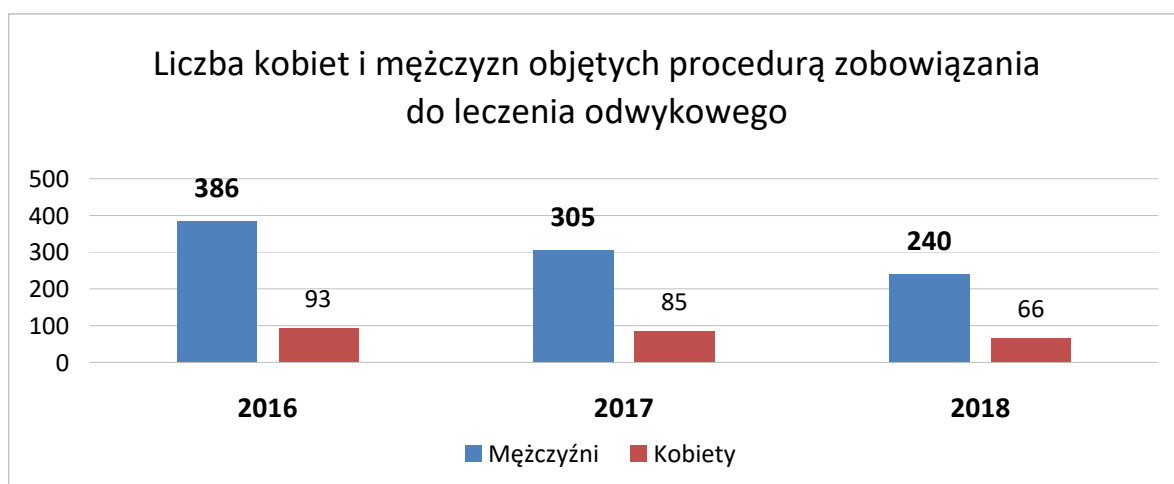
- dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem oraz ich rodziców, opiekunów, wychowawców i nauczycieli,
- osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem,
- osób uzależnionych,
- osób współuzależnionych, w tym w szczególności ofiar i świadków przemocy,
- osób zawodowo zajmujących się problematyką uzależnień,
- osób uzależnionych po ukończeniu terapii.

Wiele zadań ujętych w Programie jest kontynuacją działań z lat poprzednich, co pozwala również analizować i monitorować efekty stosowanych rozwiązań, przewidywać tendencje a także projektować nowe elementy Programu.

Z danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że liczba wniosków o wszczęcie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego w ostatnich latach maleje.

Wśród osób zgłoszonych prawie 1/3 w poszczególnych latach stanowiły kobiety. Dane ilościowe dotyczące płci osób zgłaszanych do leczenia zawiera zamieszczony poniżej wykres.

Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie zobowiązania do leczenia osoby pijącej mają charakter interwencji. Sprawa trafia do komisji wówczas, kiedy osoba nadużywająca alkoholu nie podejmuje dobrowolnie leczenia, a jej uzależnienie negatywnie wpływa na zakłócanie życia rodzinnego, a niejednokrotnie również narusza zasady bezpieczeństwa i współżycia społecznego.

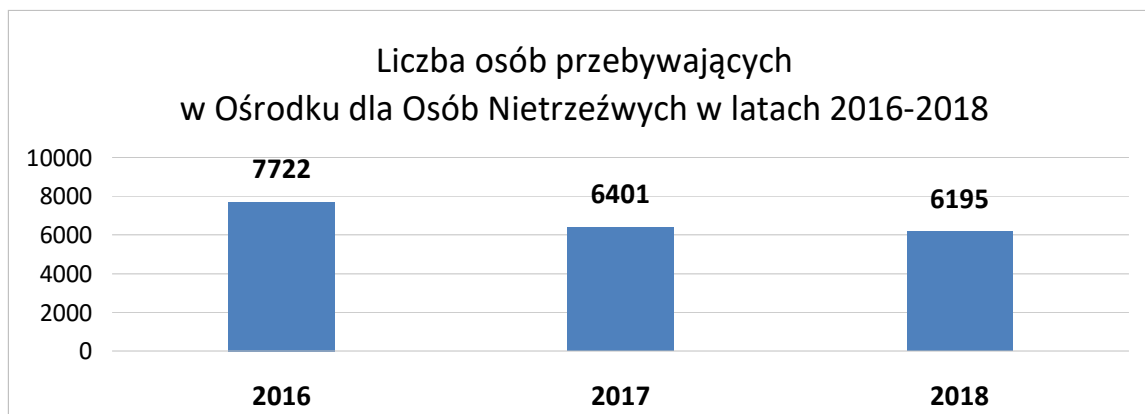
Interwencyjny charakter mają również działania Straży Miejskiej podejmowane w sytuacjach, kiedy na terenie miasta znajduje się osoba w stanie upojenia alkoholowego. Takie osoby stanowią zagrożenie nie tylko dla siebie, ale również mogą zagrażać innym. Przy tego typu zdarzeniach strażnicy miejscy zabierają osobę nietrzeźwą i przewożą do miejsca, w którym można zapewnić jej bezpieczeństwo. Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane dotyczące interwencji Straży Miejskiej podejmowanych na terenie Poznania:

Miejsce docelowe interwencji	2016	2017	2018
Izba wytrzeźwień	1477	1551	1340
Miejsce zamieszkania	46	25	37
Placówka pomocy społecznej lub innej o podobnym charakterze	33	34	22
Szpital	19	3	7
Policja	5	4	5
Suma	1580	1617	1411

Powyższa tabela wskazuje, że liczba interwencji w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie. Wśród podejmowanych interwencji dominują sytuacje, kiedy osobę w stanie upojenia alkoholowego przewożono do Ośrodka dla Osób Nietrzeźwych (wcześniej izba wytrzeźwień).

Ośrodek na potrzeby mieszkańców Poznania zabezpiecza 28 miejsc, które najczęściej wykorzystywane są w sytuacjach, kiedy na terenie miasta znajdują się osoby w stanie upojenia alkoholowego oraz gdy osoby nietrzeźwe są agresywne i niebezpieczne.

Z danych Ośrodka dla Osób Nietrzeźwych wynika, że rocznie obsługiwanych jest tam około 7 tysięcy klientów. Dane ilościowe z ostatnich lat zawiera wykres zamieszczony poniżej:

W I półroczu 2019 roku do Ośrodka trafiło 3161 osób – na tej podstawie oszacowano, że w ciągu roku będzie to około 6 tysięcy osób. Szczegółowe dane dotyczące osób trafiających do Ośrodka na przestrzeni lat 2016-2018 znajdują się w tabeli poniżej:

Osoby przebywające w Ośrodku	2016	2017	2018
Kobiety	737	558	552
Mężczyźni	6985	5836	5637
Ogółem, w tym:	7722	6394	6195
Osoby nieletnie	12	7	6
Osoby bezdomne	1543	909	2314

Zauważalny jest spadek liczby osób trafiających do Ośrodka w stosunku do lat ubiegłych. Szczególną uwagę należy zwrócić na znaczne zwiększenie liczby osób bezdomnych trafiających do Ośrodka z 1543 w 2016 r. do 2314 w 2018 r.

Specjalistyczne leczenie uzależnień w Poznaniu odbywa się w Szpitalu Miejskim im. F. Raszei, który prowadzi Ośrodek Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (OLAZA). Ośrodek zapewnia całodobowe leczenie chorych z alkoholowymi zespołami abstynencyjnymi i zespołami abstynencyjnymi w uzależnieniach krzyżowych od innych substancji psychoaktywnych. Pacjenci są leczeni w trybie szpitalnym. Przyjęcie chorego następuje po zakwalifikowaniu do leczenia w Poradni Konsultacyjnej funkcjonującej przy Ośrodku. Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane ilościowe dotyczące usług świadczonych przez Ośrodek w poszczególnych latach:

Rodzaje usług	2016	2017	2018
Osoby przyjęte na oddział	546	451	434
Porady terapeutyczne	251	684	814
Porady lekarskie	352	399	303
Porady telefoniczne	528	451	426

W Ośrodku oprócz świadczeń leczniczych udzielanych pacjentom uzależnionym realizowana jest pomoc i opieka terapeutyczna kierowana nie tylko do osób uzależnionych, ale również do ich rodzin i osób z najbliższego otoczenia. Działania te mają w dużej mierze charakter edukacyjny oraz interwencyjno-motywacyjny.

Dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin na terenie Poznania funkcjonuje całodobowy telefon zaufania, który prowadzi Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej. Specjaliści pełniący tam dyżury podejmują również interwencje w zakresie Niebieskiej i Pomarańczowej Linii. W pierwszym roku funkcjonowania telefonu, tj. od 2017 r., udzielono w sumie 722 porady, natomiast w 2018 roku w ramach funkcjonowania telefonu aż 1184 porady. W I półroczu 2019 roku w ramach funkcjonowania telefonu udzielone zostały 332

porady, co oznacza, że do końca roku będzie to liczba prawdopodobnie dwukrotnie niższa od tej z roku 2018.

Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzi również Hostel dla osób uzależnionych i ich rodzin „Drugi Dom”. Przeznaczony on jest do krótkoterminowego pobytu dla mężczyzn i kobiet z małoletnimi dziećmi (mieszkańców miasta Poznania), którzy są uzależnieni od alkoholu. Pomoc mogą tu znaleźć jedynie osoby, które ukończyły leczenie stacjonarne lub kontynuują leczenie w Poradni Leczenia Uzależnień albo na oddziale dziennym. Osoby przebywające w Hostelu objęte są pomocą grupy specjalistów. Zostaje im udzielona pomoc o charakterze psychologicznym, terapeutycznym, w zakresie pracy socjalnej, przeprowadzone są konsultacje pedagogiczne, a także zapewnia się wsparcie trenerów kształtujących umiejętności życia codziennego. W 2017 r. w Hostelu schronienie i pomoc znalazło 31 osób, w tym 7 kobiet i 24 mężczyzn, w 2018 r. 34 osoby, w tym 7 kobiet i 27 mężczyzn.

Na terenie Poznania pomoc dla osób uzależnionych i współuzależnionych realizowana jest w specjalistycznych poradniach i ośrodkach terapii oraz leczenia uzależnień. Dostępne są również usługi świadczone w tym zakresie przez organizacje pożytku publicznego oraz prywatne podmioty świadczące pomoc psychologiczną i terapeutyczną.

Kolejnym elementem miejskiej sieci wsparcia dla osób borykających się z problemami społecznymi, w tym uzależnieniem i współuzależnieniem, jest działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, który w ramach funkcjonowania Zespołów Wsparcia Specjalistycznego udziela bezpłatnej pomocy m.in. w zakresie:

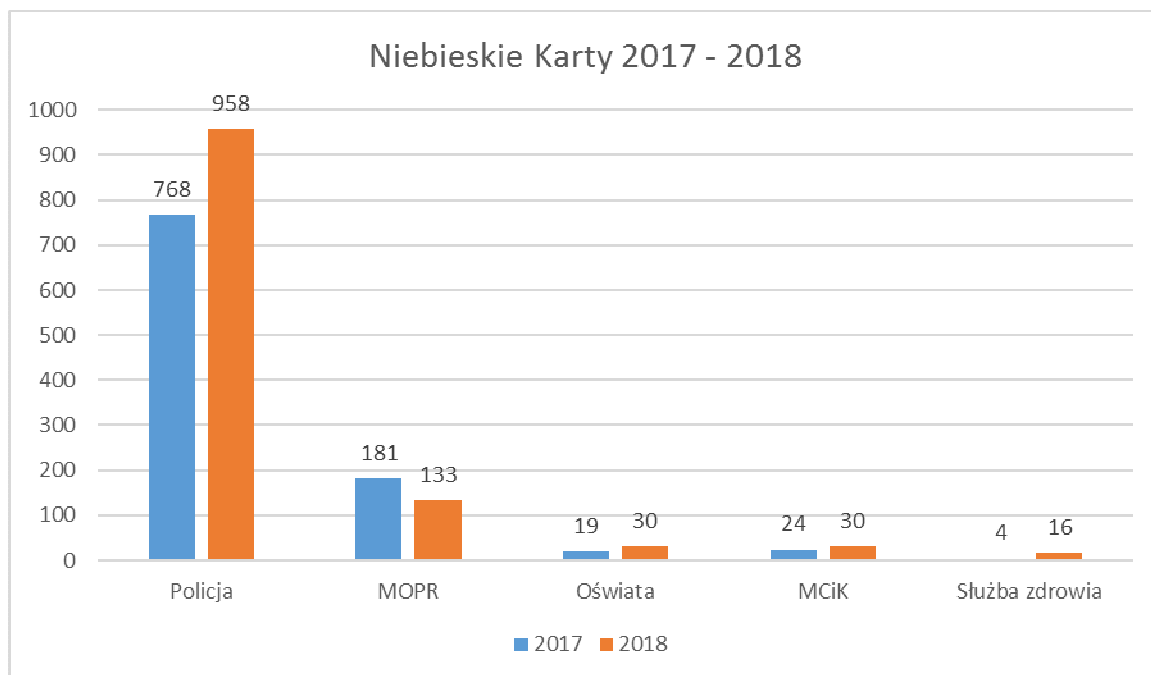
- wsparcia psychologicznego,
- poradnictwa rodzinnego,
- asystentury rodzinnej,
- terapii oraz psychoedukacji,
- poprawy funkcjonowania w środowisku.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu wynika, że spośród rodzin objętych pomocą materialną 4% stanowią rodziny, którym udzielono wsparcia z uwagi na występujący problem alkoholowy lub uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych.

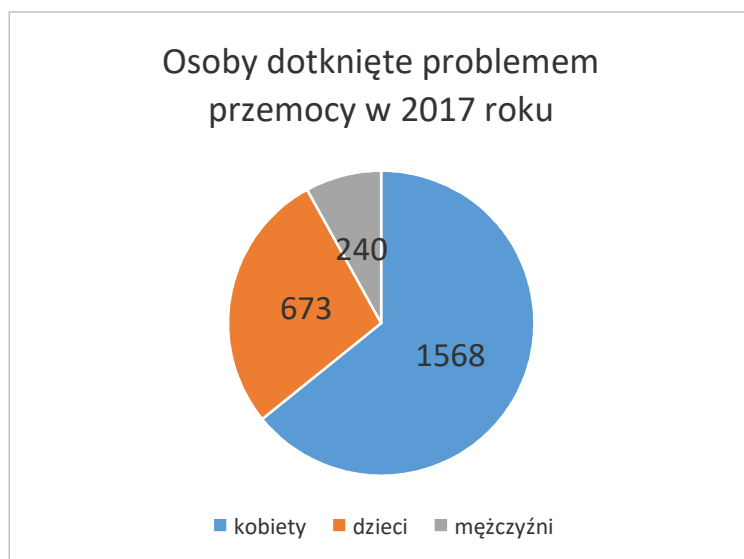
Rok	Liczba rodzin objętych pomocą materialną MOPR	Liczba rodzin objętych pomocą z powodu problemu alkoholowego lub uzależnienia
2016	14 070	550
2017	13 496	525
2018	13 095	695

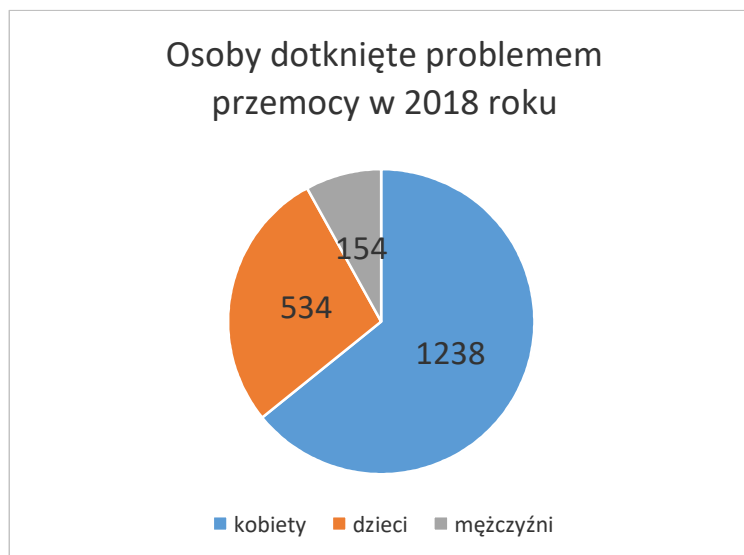
Problem alkoholowy pojawia się na ósmym miejscu wśród najczęściej wymienianych problemów, z jakimi zgłaszają się klienci MOPR-u. W ciągu trzech lat odnotowano wzrost zgłoszeń wynikających z problemu nadmiernego spożywania alkoholu w poznańskich rodzinach.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie funkcjonującego w MOPR-ze wynika, że w roku 2018 na terenie Poznania wypełniono łącznie 1167 formularzy dotyczące założenia Niebieskiej Karty, to o 171 więcej niż w roku wcześniejszym. Wykres zamieszczony poniżej zawiera wykaz podmiotów, które wszczynały przedmiotową procedurę:

Specjalistyczną pomocą na rzecz osób z rodzin, w których istniało podejrzenie stosowania przemocy, w 2018 r. objęto 1158 rodzin. Z danych wynika, że w gronie osób najczęściej będących ofiarami przemocy są przede wszystkim kobiety i dzieci.

Przemoc ma różne przejawy i zakres oddziaływania na osoby z najbliższego otoczenia. Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane obrazujące skalę tego problemu wśród osób objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2016-2018:

Procedura Niebieskiej Karty realizowana wobec ofiar przemocy			
Rok	Osoba dorosła i dziecko	Wyłącznie dziecko	Wyłącznie osoba dorosła
2016	90	86	110
2017	382	110	944
2018	250	148	1098

Działania Zespołu w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie przede wszystkim obejmują nawiązanie kontaktów z ofiarami przemocy domowej, diagnozowanie problemów i udzielanie konsultacji oraz indywidualną pracę z klientami. Na przestrzeni lat widać znaczący wzrost liczby procedur realizowanych w ramach Niebieskiej Karty.

Problemy uzależnień wśród dzieci i młodzieży

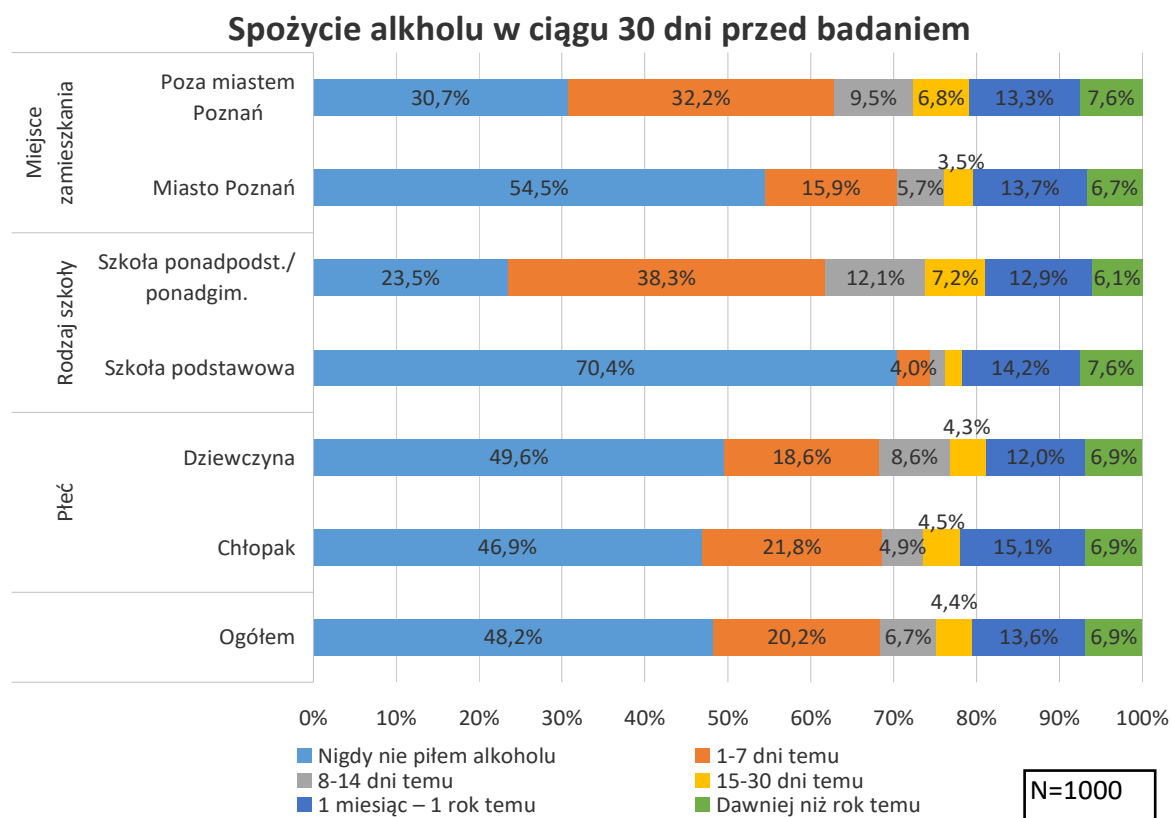
Przyczyny sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież są różne, w dużej mierze związane z wiekiem. Okres dojrzewania jest trudnym czasem, momentem buntów i lekceważenia próśb i zakazów. Sięganie po alkohol może być próbą ucieczki, a także młodzieńczą chęcią doznania nowych wrażeń, szukaniem własnego ja. Ponadto pokusa spróbowania tak łatwo dostępnych, aczkolwiek zakazanych, substancji jest bardzo duża, a chęć bycia dorosłym i imponowania popycha w stronę używania substancji psychoaktywnych. Bardzo często przyczyną picia alkoholu jest przeżywanie przez młodzież osobistych problemów. Często ma na to wpływ także presja grupy rówieśniczej, swoista przepustka do bycia jej członkiem, jednocześnie zapewniająca dobrą zabawę. Innym powodem jest ciekawość oraz myślenie, że pozwoli im to uwolnić się od stresu.

Informacji w zakresie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną dostarczają badania ankietowe przeprowadzone w 2019 r. przez Instytut Badawczy IPC. W badaniu realizowanym techniką audytoryjną w poznańskich szkołach uczestniczyło łącznie 1000 uczniów. Wśród ankietowanych chłopcy (51%) nieznacznie przeważali nad dziewczętami (49%). W badaniu uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Nieco większa okazała się zbiorowość uczniów szkół podstawowych, którzy stanowili 52,7% próby. Pozostali ankietowani uczniowie

uczęszczali do szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (47,3%). Średnia wieku uczestników badania wynosiła 14,2 lat.

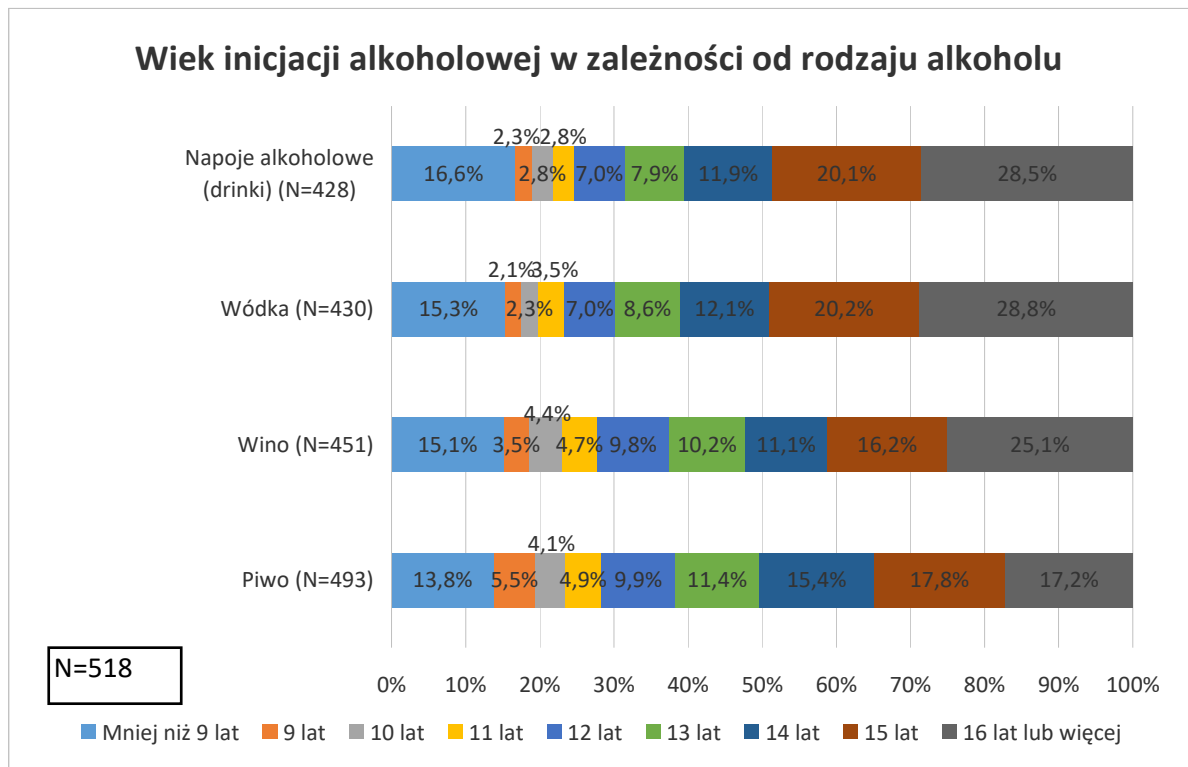
Z badań wynika, że poznańska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne i nielegalne substancje psychoaktywne. Większość wskaźników dotyczących substancji nielegalnych także jest dość wysoka, chociaż nadal niższa niż w przypadku substancji legalnych.

Najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej na terenie miasta Poznania są napoje alkoholowe. Mimo iż 48,2 % badanych uczniów deklaruje, że nigdy nie piło alkoholu. Jednak picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie 30 dni przed badaniem piło 34,3 % badanych.

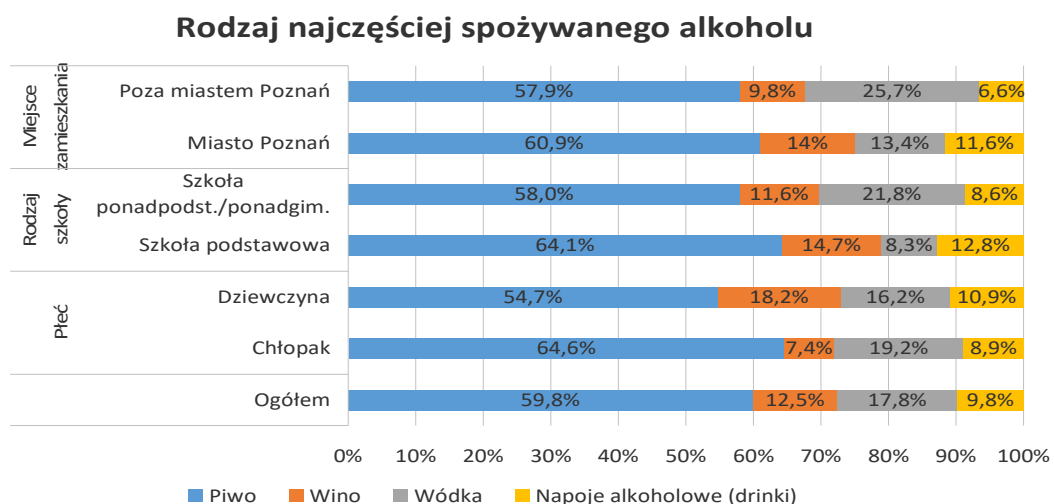

Odsetek wskazań na brak doświadczeń z alkoholem malał wraz ze wzrostem wieku respondentów. Wśród uczniów szkół podstawowych alkoholu nigdy nie próbowało 70,4% ankietowanych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 21,6% nigdy nie piło alkoholu. Niewielkie okazały się różnice płciowe w zakresie spożywania alkoholu. Brak jakichkolwiek doświadczeń związanych z alkoholem deklarowało bowiem 46,9% chłopców uczestniczących w badaniu, zaś wśród dziewcząt odsetek ten ukształtował się na nieznacznie wyższym poziomie i wynosił 49,6%.

Wśród uczestników badania co piąty (20,2%) uczeń po raz ostatni spożywał alkohol w okresie tygodnia poprzedzającego realizację badania, 6,7% ankietowanych robiło to dwa tygodnie temu, 13,6% ponad miesiąc temu, a 6,9% ponad rok temu. Najwyższy odsetek wskazań na spożywanie alkoholu w okresie jednego tygodnia przed badaniem wystąpił wśród uczniów szkół ponadpodstawowych (38,3%), był również nieznacznie wyższy wśród chłopców (21,8%) niż wśród dziewcząt (18,6%).

Na podstawie deklaracji uczestników badania można wskazać, że napojem najczęściej towarzyszącym inicjacji alkoholowej jest piwo – uczniowie sięgali po nie relatywnie najwcześniej. W wieku 9 lat i mniej po raz pierwszy piwa napilo się 19,3% uczniów, a ogółem niemal połowa (49,6%) ankietowanych pierwszy kontakt z tym alkoholem miała w wieku 13 lat i mniej. Mając nie więcej niż 13 lat wina spróbowało po raz pierwszy 47,7% badanych, w przypadku drinków było to 39,4%, zaś w przypadku wódki – niewiele mniej – 38,8% ankietowanych. Z kolei pierwszy kontakt z piwem w wieku 16 i więcej lat miało tylko 17,2% badanych, wyższe okazały się odsetki osób, które w tym wieku po raz pierwszy próbowały wina (25,1%), drinków (28,5%) czy wódki (28,8%).

Przez uczniów ze szkół w Poznaniu, którzy kiedykolwiek pili alkohol, relatywnie najczęściej spożywanym alkoholem było piwo. Taką odpowiedź wskazało aż 59,8% badanych. Znacznie mniej, bo 17,8% ankietowanych najczęściej sięgało po wódkę, a 12,5% po wino. Z kolei najrzadziej uczniowie spożywali drinki (9,8%). Widoczne są różnice w preferowanych rodzajach alkoholi w zależności od płci uczniów. Chłopcy częściej niż dziewczęta sięgali po

piwo (64,6% vs 54,7%), zaś dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy spożywały wino (18,2% vs 7,4%). Różnice w przypadku pozostałych alkoholi nie były tak znaczne: chłopcy nieco częściej niż dziewczęta spożywali wódkę (19,2% vs 16,2%), z kolei zaś dziewczęta piły drinki (10,9% vs 8,9%). Różnice w preferowanych alkoholach dotyczyły również wieku. O ile zarówno wśród uczniów młodszych, jak i starszych najczęściej wskazywane było piwo (64,1% i 58%), to szczególnie wyraźna dysproporcja dotyczyła wódki. Najczęściej sięgało po nią 8,3% uczniów szkół podstawowych i aż 21,8% uczniów szkół ponadpodstawowych.

W przeprowadzonych przez Instytut IPC badaniach uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Zakupu najczęściej dokonywali najstarsi uczniowie uczęszczający do szkół ponadpodstawowych. Niemal 60% z nich w miesiącu przed badaniem przynajmniej raz zakupiło piwo dla własnych potrzeb, ponad 37% dokonało co najmniej jednego zakupu wódki, 30% dla własnych potrzeb nabyło drinki, a 21,8% zakupiło wino.

Wnioski i rekomendacje dla działań w Programie dedykowanych dzieciom i młodzieży:

1. Kształtowanie postaw dzieci i młodzieży wobec alkoholu i różnych substancji psychoaktywnych poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne zwiększające świadomość konsekwencji i zagrożeń.
2. Wdrażanie projektów i programów niwelujących dysproporcje w zakresie dostępności do dóbr społecznych dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych oraz utrwalających pożądane i prawidłowe wzorce zachowań.
3. Kontynuowanie dotychczasowych dobrych praktyk oraz poszukiwanie nowych form działań i współpracy między służbami zobowiązanymi do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz placówkami wsparcia dla osób zagrożonych uzależnieniem i uzależnionych.
4. Minimalizacja szkód oraz zwiększanie oferty dot. wsparcia dla młodych ludzi używających incydentalnie alkoholu i substancji psychoaktywnych w stopniu wysokiego ryzyka (do utraty kontroli i świadomości) oraz często doprowadzających się do stanu nietrzeźwości.
5. Podejmowanie działań zmierzających do zwiększania świadomości w związku z konsekwencjami prawnymi, wynikającymi z nieprzestrzegania zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wśród osób prowadzących punkty sprzedaży napojów alkoholowych, zwłaszcza sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Dostępność napojów alkoholowych na terenie Poznania

Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych poprzez ograniczanie dostępności alkoholu stanowi podstawowy obowiązek gminy, wynikający z przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zdaniem Światowej Organizacji Zdrowia jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych powinien przypadać na 1000 osób. Dziś średnia dla całej Polski to 273 osoby.

Nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która weszła w życie w dniu 9 marca 2018 r., dała gminom szereg kompetencji umożliwiających kształtowanie polityki dotyczącej dostępności napojów alkoholowych, m.in. w zakresie maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta, sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych oraz zasad usytuowania na terenie miasta miejsc sprzedaży i konsumpcji napojów alkoholowych. Samorządom przysługuje prawo do ograniczenia sprzedaży alkoholu w sklepach między godziną 22.00 a 6.00 rano, a także ustalania maksymalnej liczby zezwoleń odrębnie dla sołectw, dzielnic i osiedli. Ten ostatni

przepis stwarza możliwość ograniczenia koncentracji dużej liczby punktów sprzedaży alkoholu w jednym miejscu, np. w centrum miasta.

Przed ww. nowelizacją ustawy rada gminy ustalała dla terenu gminy (miasta) liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem i w miejscu sprzedaży, z wyłączeniem punktów sprzedaży prowadzących wyłącznie sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwa. Dotychczas sprzedaż piwa nie była objęta żadnym limitem.

Obecnie podjęta uchwała dla miasta Poznania, zamiast dotychczasowej maksymalnej liczby punktów sprzedaży, wprowadziła maksymalną liczbę zezwoleń. Oznacza to, że w zależności od rodzaju sprzedawanych napojów alkoholowych punkt sprzedaży może mieć od jednego do trzech rodzajów zezwoleń, a ustalana maksymalna liczba zezwoleń dotyczy wszystkich rodzajów zezwoleń, w tym również tych na sprzedaż piwa.

Dodatkowo uchwała wprowadza odrębny limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na terenie osiedla Stare Miasto, co ma na celu ograniczenie liczby sklepów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w tym rejonie miasta.

Limity zezwoleń dla miasta Poznania		
piwo i napoje do 4% alk.	powyżej 4,5% do 18% alk. (z wyjątkiem piwa)	powyżej 18% alk.
1870	1795	1725
w tym do spożycia poza miejscem sprzedaży (SKLEPY) :		
1000	1035	965
Stare Miasto		
95	100	85

Na terenie osiedla Stare Miasto w Poznaniu wprowadzono dodatkowo ograniczenia w zakresie nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży. Zakaz sprzedaży obowiązuje od godziny 22.00 do 6.00 rano. W tym czasie napoje alkoholowe na tym terenie można spożywać jedynie w lokalach gastronomicznych. Limity zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w lokalach wynoszą odpowiednio:

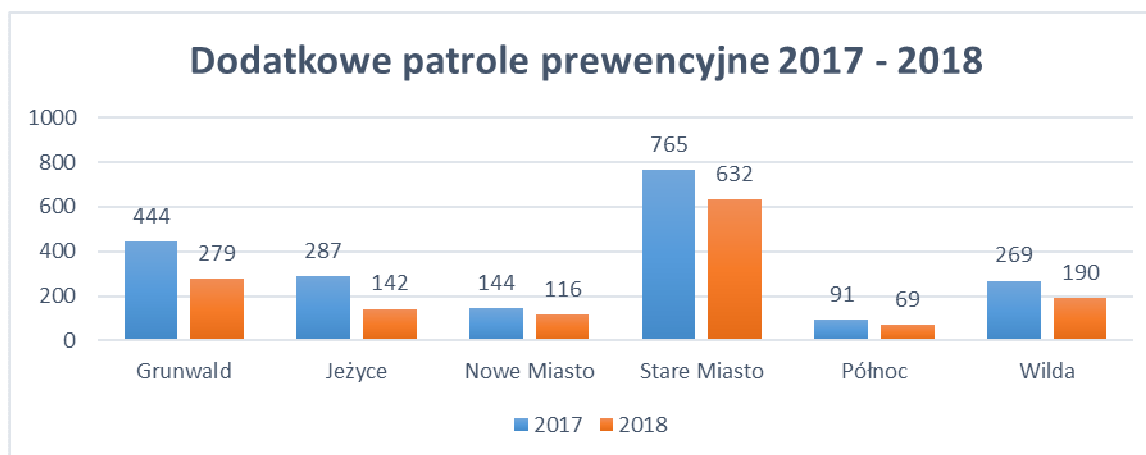
- 870 – piwo oraz napoje zawierające do 4,5% alkoholu,
- 760 – napoje zawierające od 4,5 do 18% alkoholu,
- 760 – napoje powyżej 18% alkoholu.

Wprowadzone uchwałą Rady Miasta Poznania zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych określają warunki rozmieszczenia punktów w terenie z zachowaniem odpowiedniej odległości od miejsc chronionych. Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży nie mogą być zlokalizowane w odległości mniejszej niż 50 metrów od następujących obiektów chronionych:

- szkół (z wyjątkiem szkół wyższych),
- zakładów dla nieletnich,
- domów dziecka,
- przedszkoli,
- obiektów kultu religijnego,
- jednostek wojskowych,
- obiektów sportowych, na których odbywają się masowe imprezy sportowe.

Znowelizowana ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wprowadziła również zakaz spożywania napojów w miejscach publicznych, wskazując jednocześnie na kompetencje rady gminy w zakresie ewentualnego wprowadzenia odstępstw od ww. zakazu. Uchwała Rady Miasta Poznania określiła obszary i miejsca publiczne, w których spożywanie alkoholu jest dozwolone. Wymienione w uchwale odstępstwa od zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych ustalono z poszanowaniem odległości od zabudowy mieszkaniowej oraz popularności miejsc spotkań mieszkańców Poznania. Okolice rzeki Warty objęte odstępstwem od zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych zostały specjalnie oznakowane, a przestrzeganie zasad jest monitorowane przez służby mundurowe.

Jako element działań wspierających realizację uchwał Rady Miasta Poznania prowadzony jest program w zakresie podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, realizowany przez Komendę Miejską Policji. Głównie założenie Programu stanowi wykonywanie dodatkowych patroli powołanych w celu kontroli przestrzegania zapisów ustawy. W ramach służby prewencyjnej funkcjonariusze sprawdzają placówki sprzedające alkohol pod kątem posiadania i ważności zezwolenia na sprzedaż alkoholu oraz wyposażenia stoiska w wymagane tabliczki informacyjno-ostrzegawcze. Zwracają także uwagę na porządek publiczny przy obiektach. Patrole prowadzą obserwacje i kontrole w punktach sprzedaży alkoholu oraz w okolicach dużego natężenia klientów.

W roku 2017 zrealizowanych zostało 2 tys. dodatkowych patroli. W 2018 roku liczba ta została zmniejszona do 1428 patroli. Najwięcej patroli kierowanych było na teren Starego Miasta, gdzie zwłaszcza w porze wieczornej i nocnej odbywa się wiele spotkań towarzyskich. Poniższa tabela zawiera wykaz działań podjętych przez Policję w ramach wykonywania dodatkowych patroli*.

Rodzaj działania	2017		2018	
	ogółem	w tym w związku z naruszeniem ustawy	ogółem	w tym w związku z naruszeniem ustawy
Liczba osób wylegitymowanych	13 881	5056	10 626	6837
– w tym nieletnich:	168	9	142	31
Przeprowadzone interwencje	779	330	757	507
Pouczenia	2090	1122	1788	973
Mandaty karne	8272	3889	6128	5688
Wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego	109	50	80	61
Zatrzymania sprawców przestępstw	77	4	108	14
Kontrola bagaży	5270	2280	4315	2455
Kontrola pojazdów	3098	12	4045	91
Zatrzymania uprawnień do kierowania pojazdami	19	4	8	0
Zatrzymania dokumentów – dowód rejestracyjny	121	6	5	0
Kontrola stanu trzeźwości	3953	21	3875	91
Kontrola obiektów	9 639	9480	4823	4362
Kontrola miejsc zagrożonych	10 057	7316	5796	4630
Zatrzymania osób poszukiwanych	52	0	84	8
Umieszczenia w izbie wytrzeźwień	9	2	10	0
Zgłoszenia o naruszeniu przepisów ustawy	7	2	21	10

* dane przekazane przez KMP

Kształtowanie na terenie miasta zasad usytuowania i limitowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych jest bardzo ważnym elementem profilaktyki. Z analiz specjalistów uzależnień wynika, że *dostępność alkoholu ma wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei ma wpływ na rozpowszechnienie problemów. Wzrost liczby punktów sprzedaży, przedłużenie godzin ich otwarcia, samoobsługa prowadzi do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności – do jej spadku³.*

CELE PROGRAMU

Głównym założeniem Programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania alkoholu poprzez rozwój działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień, wzrost społecznej świadomości związanej z tą tematyką, integracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych oraz doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu.

Realizacja na 2019 r. zadań wynikających z Programu zaplanowana została w terminie styczeń-grudzień, a jego założenia są nie tylko długoterminowe, ale stanowią również kontynuację działań z lat poprzednich.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU
Zapewnienie mieszkańcom Poznania sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych

³ J. Moskalewicz, J. Sierosławski, K. Dąbrowska, *Dostępność fizyczna alkoholu a szkody zdrowotne*, w: *Alkoholizm i Narkomania*, Tom 18, Nr 4, s. 52.

CELE SZCZEGÓŁOWE				
Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4	Cel 5
Propagowanie wiedzy i kompetencji oraz promocja adekwatnych postaw społecznych w obszarze zapobiegania uzależnieniom	Wdrażanie, realizowanie i upowszechnianie oferty programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności	Zapewnienie dostępności do specjalistycznych świadczeń, usług oraz interwencji podejmowanych w celu poprawy jakości życia osób z kręgu problemów uzależnień	Ograniczenie negatywnych dla zdrowia i życia rodzinnego oraz społecznego skutków ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	Doskonalenie systemu diagnozowania problemów uzależnień oraz planowania, monitorowania i kontrolowania realizacji Programu
Kierunki działania: edukacja i promocja zdrowia dla różnych grup społecznych, profilaktyka, redukcja szkód, readaptacja i reintegracja zdrowotna, społeczna i zawodowa	Kierunki działania: w szczególności wdrażanie rozwiązań i przedsięwzięć zalecanych przez <i>System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego</i>			Kierunki działania: wzmacnianie zasobów (szkolenia, współpraca, przepływ informacji) i standaryzacja wybranych działań

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Program realizowany będzie przy współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotów leczniczych, jednostek miejskich oraz innych podmiotów zaangażowanych w działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W Rocznym Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym zostały określone następujące priorytety:

ZADANIA PRIORYTETOWE NA ROK 2020

ROCZNY PROGRAM WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

1.	Prowadzenie ośrodka dla osób nietrzeźwych.
2.	Socjoterapia dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym w placówce wsparcia dziennego prowadzonej w formie świetlicy socjoterapeutycznej
3.	Socjoterapia dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym w placówce wsparcia dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę
4.	Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym z elementami profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy oraz terapii wspomagającej rozwój dziecka (kolonie, półkolonie, obozy)
5.	Wspieranie programów ograniczania szkód społecznych i zdrowotnych dla osób bezdomnych uzależnionych
6.	Udzielanie wsparcia środowiskom abstynenckim poprzez prowadzenie klubu abstynenta
7.	Program oddziaływań korekcyjnych i edukacyjnych adresowany do osób stosujących przemoc w rodzinie.
8.	Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy domowej oraz ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego spowodowanych występowaniem przemocy
9.	Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
10.	Realizacja innowacyjnych działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem zajęć integrujących psychoprofilaktykę z działaniami artystycznymi w ramach realizacji projektu „Poznań Uzależniony od Profilaktyki”
11.	Realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem Centrum Profilaktyki i Leczenia Uzależnień
12.	Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej (zadanie realizowane w trybie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym)

Priorytety ujęte w Rocznym Programie Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi adresowane są do wszystkich mieszkańców Poznania, a w szczególności do osób z problemem uzależnienia od alkoholu i/lub narkotyków oraz członków ich rodzin, którzy podobnie jak osoba uzależniona podlegają niszczącym skutkom długotrwałego oddziaływania substancji psychoaktywnych.

REALIZACJA PROGRAMU NA 2020 r.

Cel szczegółowy 1 Propagowanie wiedzy i kompetencji oraz promocja adekwatnych postaw społecznych w obszarze zapobiegania uzależnieniom							
Lp.	Zadania	Klient /Odbiorca/	Rezultat		Budżet	Realizator /Sposób realizacji/	Koordynator
			Liczba beneficje ntów	Liczba usług			
1.	Wspieranie innowacyjnych działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem realizacji zajęć integrujących psychoprofilaktykę z działaniami artystycznymi	dzieci i młodzież z terenu miasta Poznania	2 800	-	70 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2.	Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	osoby uzależnione od alkoholu lub narażone na wystąpienie problemów uzależnienia od alkoholu	110	-	683 640,96 zł	Centra Integracji Społecznej	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3.	Program oddziaływań korekcyjnych i edukacyjnych adresowany do osób stosujących przemoc w rodzinie	sprawcy przemocy w rodzinie	220	-	90 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
4.	Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym z elementami profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy oraz terapii wspomagającej rozwój dziecka	dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym	650	-	350 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
5.	Realizacja projektu profilaktyczno-edukacyjnego pn. Poznań Uzależniony od Profilaktyki	dzieci i młodzież z terenu miasta Poznania	3 000	-	250 000 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
6.	Podejmowanie działań integrujących psychoprofilaktykę z aktywnością sportową poprzez prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży miasta Poznania	dzieci i młodzież z terenu miasta Poznania	13 000	-	2 700 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Sportu
7.	Realizacja programu pn. „Sportowa młodość – trzeźwa przyszłość”, polegającego na organizowaniu pozalekcyjnych zajęć sportowych i realizacji programu profilaktycznego propagującego idee trzeźwości	dzieci i młodzież z terenu miasta Poznania	5 320	-	100 000 zł	Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji	Wydział Sportu
8.	Opracowanie oraz wdrożenie kampanii „Odpowiedzialny Sprzedawca”	przedsiębiorcy z terenu miasta Poznania	-	1	25 000 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych / Miejska Komisja Rozw. Prob. Alkoholowych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
SUMA			25 100	1	4 268 640,96 zł		

Cel szczegółowy 2**Wdrażanie, realizowanie i upowszechnianie oferty programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności**

Lp.	Zadania	Klient /Odbiorca/	Rezultat		Budżet	Realizator /Sposób realizacji/	Koordynator
			Liczba beneficje ntów	Liczba usług			
1.	Socjoterapia dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym realizowana w placówkach wsparcia dziennego	dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym	430	-	1 699 766,66 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2.	Wspieranie programów ograniczania szkód społecznych i zdrowotnych dla osób bezdomnych uzależnionych	osoby bezdomne, uzależnione	380	-	160 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3.	Realizacja programu profilaktyczno-terapeutycznego dla dzieci i młodzieży z Domu Dziecka nr 3 w Poznaniu pochodzących z rodzin dotkniętych uzależnieniem	dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym oraz ze środowisk zagrożonych uzależnieniem	33	-	88 000 zł	Dom Dziecka nr 3	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
4.	Realizacja programu profilaktycznego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym lub zagrożonych uzależnieniem poprzez prowadzenie zajęć edukacyjno-rozwojowych (dot. m.in. tematyki uzależnień), sportowych, teatralno-plastycznych, tanecznych oraz organizowanie wypoczynku letniego i zimowego	dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym oraz ze środowisk zagrożonych uzależnieniem	31	-	82 000 zł	Dom Dziecka nr 2	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
5.	Realizację programów profilaktyki uzależnień i rozwoju umiejętności społecznych obejmujących problem uzależnienia od alkoholu i narkotyków	dzieci i młodzież uczęszczające do szkół prowadzonych przez Miasto Poznań	833	49 szkół	400 000 zł	Placówki oświatowe i/lub organizacje pozarządowe	Wydział Oświaty
6.	Realizacja Programu Wsparcia Specjalistycznego	rodziny z problemem uzależnienia oraz współuzależnienia	ok. 1 500	3 249 porady specjalistyczne	1 163 331 zł	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
7.	Realizacja programu terapeutyczno-wychowawczego pn. „Ostoja” dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym	dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym	59	-	183 782 zł	Centrum Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Klub”	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
8.	Realizacja „Programu pomocy osobom bezdomnym, uzależnionym od alkoholu, w budowaniu i utrwalaniu postaw trzeźwościowych”	osoby bezdomne, uzależnione od alkoholu	248	-	492 071 zł	Ośrodek dla Bezdomnych nr 1	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
SUMA			3 514	3 298	4 268 950,66 zł		

Cel szczegółowy 3 Zapewnienie dostępności do specjalistycznych świadczeń, usług oraz interwencji podejmowanych w celu poprawy jakości życia osób z kręgu problemów uzależnień							
Lp.	Zadania	Klient /Odbiorca/	Rezultat		Budżet	Realizator /Sposób realizacji/	Koordynator
			Liczba beneficjentów	Liczba usług			
1.	Udzielanie wsparcia środowiskom abstynenckim poprzez prowadzenie klubu abstynenta	abstynenci	610	-	70 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2.	Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy domowej oraz ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego spowodowanych występowaniem przemocy	ofiary i świadkowie przemocy domowej	2 610	-	470 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3.	Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	ofiary i świadkowie przemocy domowej	1 500 (liczba szacunkowa)	-	80 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
4.	Wspomaganie rozwoju psychofizycznego dzieci przejawiających symptomy ze spektrum FASD, dzieci pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym oraz znajdujących się w grupie podwyższonego ryzyka uzależnienia od alkoholu	dzieci z symptomem FASD, pochodzące z rodzin z problemem alkoholowym oraz znajdujące się w grupie podwyższonego ryzyka uzależnienia od alkoholu	27	-	91 516 zł	Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda”	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
5.	Zapewnienie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym i ich rodzinom	osoby uzależnione i ich rodziny	450	-	1 050 000 zł	Szpital Miejski im. Franciszka Raszei w Poznaniu	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
6.	Prowadzenie hostelu dla osób uzależnionych i ich rodzin wraz z programem pomocy psychologicznej	osoby uzależnione i ich rodziny	15	1 260	453 175 zł	Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
7.	Prowadzenie całodobowego telefonu zaufania (w tym Niebieskiej i Pomarańczowej Linii) dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin	osoby z problemem alkoholowym i ich rodziny	-	722 liczba porad tel.	35 944 zł	Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
8.	Udzielanie pomocy osobom z problemem alkoholowym i ich rodzinom	Osoby z problemem alkoholowym oraz ich rodziny	700	-	330 000 zł	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
9.	Opracowanie koncepcji funkcjonowania Centrum Profilaktyki i Leczenia Uzależnień oraz wdrożenie I etapu uruchomienia Centrum	osoby uzależnione i ich rodziny	-	1	700 000 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
SUMA			5 912	1 983	3 280 635 zł		

Cel szczegółowy 4							
Ograniczenie negatywnych dla zdrowia i życia rodzinnego oraz społecznego skutków ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych							
Lp.	Zadania	Klient /Odbiorca/	Rezultat		Budżet	Realizator /Sposób realizacji/	Koordynator
			Liczba beneficjentów	Liczba usług			
1.	Prowadzenie Ośrodka dla Osób Nietrzeźwych	osoby nietrzeźwe zagrożające sobie i innym	6 400	-	1 900 000 zł	Organizacje pozarządowe	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2.	Realizacja „Programu przeciwdziałania spożywaniu alkoholu w miejscach publicznych i prewencyjnego oddziaływania na osoby uzależnione”	osoby nietrzeźwe naruszające przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	1 620	-	300 000 zł	Straż Miejska	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3.	Realizacja „Programu w zakresie podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”	osoby naruszające przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	-	1 571 patroli	999 600 zł	Komenda Miejska Policji	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa
4.	Prowadzenie postępowań w sprawie należności za pobyt w Ośrodku dla Osób Nietrzeźwych	osoby przebywające w Ośrodku zobowiązane do opłaty za pobyt	6 400	-	269 732 zł	Poznańskie Centrum Świadczeń	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
5.	Realizacja kampanii „Odpowiedzialny Sprzedawca”	przedsiębiorcy z terenu miasta Poznania	700	-	25 000 zł	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
SUMA			15 120	1 571	3 494 332 zł		

Cel szczegółowy 5**Doskonalenie systemu diagnozowania problemów uzależnień oraz planowania, monitorowania i kontrolowania realizacji Programu**

Lp.	Zadania	Klient /Odbiorca/	Rezultat		Budżet	Realizator /Sposób realizacji/	Koordynator
			Liczba beneficjentów	Liczba usług			
1.	Wypożyczenie realizatorów i partnerów Programu w zasoby niezbędne do realizacji zadań	realizatorzy i partnerzy Programu	-	1	2 002 175,38 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2.	Tworzenie warunków do zabezpieczenia pracy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	osoby uzależnione od alkoholu oraz członkowie ich rodzin	-	2	-	Zadania WZiSS Zadania MKRPA	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3.	Analiza zjawisk i problemów występujących w Poznaniu w celu projektowania interwencji i rozwiązań w Programach rocznych i wieloletnich adekwatnych do potrzeb mieszkańców	realizatorzy i partnerzy Programu	-	1	-	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
4.	Upowszechnianie standardów jakości w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień	realizatorzy i partnerzy Programu	-	3	-	Standardy określone w Programie	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
5.	Realizacja projektu BaltCity Prevention w celu wdrożenia modelu wsparcia dzieci i młodzieży w rozwiązywaniu problemów uzależnień	dzieci i młodzież oraz członkowie ich rodzin	-	1	45 584 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
6.	Uruchomienie oraz realizacja projektu Healthy minds for Baltic Cities (kontynuacja BaltCity Prevention)	dzieci i młodzież oraz członkowie ich rodzin		1	12 859 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
7.	Zachowanie trwałości Projektu BaltCityPrevention	dzieci i młodzież oraz członkowie ich rodzin	-	1	10 000 zł	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
8.	Tworzenie warunków do współpracy między realizatorami i partnerami Programu	realizatorzy i partnerzy Programu	-	1	-	Zespół ds. Profilaktyki Uzależnień	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
9.	Monitorowanie i usprawnianie zadań ujętych w Programie	mieszkańcy Poznania, realizatorzy i partnerzy Programu	-	3	-	Raporty z realizacji Programu	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
10.	Doskonalenie strategii działań profilaktycznych i zwiększanie ich efektywności	realizatorzy i partnerzy Programu		1	-	Zespół ds. Profilaktyki Uzależnień	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
SUMA			-	14	2 070 618,38 zł		

**WYMAGANIA WOBEC STANDARDÓW PROGRAMÓW I USŁUG ŚWIADCZONYCH
W OBSZARZE UZALEŻNIEŃ**

STANDARDY JAKOŚCI PROGRAMÓW PROFILAKTYCZNYCH REALIZOWANYCH W SZKOŁACH I PLACÓWKACH SYSTEMU OŚWIATY ORAZ PLACÓWKACH WSPARCIA DZIENNEGO (światlice w szkołach)	
1. Program profilaktyczny to działania psychoedukacyjne podejmowane według określonego scenariusza zajęć, których celem jest zapobieganie ryzykownym zachowaniom uczniów i niwelowanie szkód wynikających z problemów występujących w ich otoczeniu. 2. Osoby prowadzące powinny przedstawić aktualne dokumenty, rekomendacje i zaświadczenia, świadczące o uprawnieniach do prowadzenia danego programu i legitymować się doświadczeniem zawodowym w tym zakresie.	
ELEMENTY PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO	
Bezpieczeństwo uczestników	• respektowanie podmiotowości uczestników programu, • poszanowanie ich godności i indywidualności, • ochrona prywatności i zapewnienie dyskrecji, • uwzględnianie wieku i rozwoju uczestników, • uwzględnianie ich systemu wartości i stopnia wrażliwości;
Adekwatność	1. program profilaktyczny powinien być maksymalnie dostosowany do potrzeb i problemów odbiorców, 2. decyzja o stosowaniu programu powinna być zawsze poprzedzona wstępną diagnozą w celu dobrej jego implementacji w lokalnych warunkach, 3. program powinien mieć wyraźnie określonego adresata;
Skuteczność	Program powinien: 1. być zgodny z aktualnym stanem wiedzy z dziedziny, której dotyczy, 2. wykorzystywać zasób wiedzy z zakresu sprawdzonych strategii, form i metod oddziaływania, 3. uwzględniać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej, 4. uwzględniać aktualny stan wiedzy naukowej o zachowaniach problemowych, ich czynnikach ryzyka i czynnikach chroniących oraz powiązaniach między nimi;
Zakres oddziaływania i czas trwania	Programy mogą dotyczyć wąskiego zakresu spraw i zmierzać do usuwania skutków zachowań problemowych czy napotykanymi trudnościami środowiskowymi, ale mogą też dotyczyć głębszych uwarunkowań i dysfunkcji. Mogą być ukierunkowane na usuwanie tylko objawów lub też przyczyn zaburzeń. We współczesnej profilaktyce proponuje się, jako bardziej skuteczny, model głębszego oddziaływania oparty na koncepcji czynników ryzyka i czynników chroniących. Czas trwania programu i jego intensywność zależą od zdiagnozowanego wcześniej stopnia zagrożenia danej populacji;
Formy i metody pracy	1. stosowanie aktywizujących metod pracy, np. dyskusja, „burza mózgów”, odgrywanie ról itp. 2. aranżowanie znaczących osobistych doświadczeń i odkryć;
Organizacja programu	1. program profilaktyczny powinien być zaprojektowany zgodnie z możliwościami organizacyjnymi szkół i placówek, 2. powinien zakładać kontynuację działań, 3. szkoły i placówki, decydując się na podejmowanie działań profilaktycznych w formie programów, powinny przewidzieć kontynuację, również w postaci działań własnych, 4. rekomendowane jest, by program profilaktyczny był adresowany nie tylko do uczniów, ale również do dorosłych z ich najbliższego otoczenia: rodziców i nauczycieli, 5. program profilaktyczny może być rozszerzony o wieloaspektową diagnozę zachowań młodzieży, której wyniki zostaną opracowane w postaci raportu dla konkretnej szkoły lub placówki;
Ewaluacja i dokumentacja	1. każdy program profilaktyczny powinien podlegać metodycznej ocenie skuteczności, czyli ewaluacji, 2. program powinien być starannie dokumentowany, 3. zaleca się realizację programów posiadających udokumentowane rekomendacje wydane przez jedną z instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie systemu rekomendacji profilaktycznych.

**STANDARDY JAKOŚCI PRACY I FUNKCJONOWANIA
PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO / SOCJOTERAPIA**

Każda placówka w pracy z dziećmi kieruje się bliskimi jej wartościami, inspirowane wybranymi teoriami z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych, opiera się na metodach wypracowanych w toku własnych, często wieloletnich doświadczeń. Działa w sposób autorski, a tworzą ją na co dzień pracujący w niej ludzie i potrzeby podopiecznych. Proponowane standardy nie prowadzą do ograniczania niepowtarzalnych charakterów poszczególnych placówek lub do ujednolicenia przyjętego w nich podejścia. Doceniając oryginalność i różnorodność rozwiązań stosowanych w poszczególnych placówkach, proponujemy określone sposoby postępowania, które mają przyczyniać się do podnoszenia jakości świadczonych przez nie usług.

Celem działalności placówki wsparcia dziennego jest przede wszystkim wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, wyrównywanie zdiagnozowanych deficytów oraz oddziaływanie na środowisko młodego człowieka, w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym.

Obszary funkcjonowania placówek:

Filozofia działania	1. Zasady funkcjonowania placówki są jasne i zrozumiałe dla dzieci i młodzieży. 2. Dzieci i młodzież współtworzą placówkę, będąc jednocześnie jej współgospodarzami. 3. Wsparcie holistycznego rozwoju dzieci i młodzieży.
Oferta programowa	1. Placówka posiada autorski, elastyczny i zróżnicowany program pracy, dopasowany do indywidualnych potrzeb i preferencji uczestników. 2. Placówka wspiera indywidualny rozwój uczestników, odpowiadając na ich potrzeby pomaga w kształtowaniu osobowości. 3. Oferta programowa jest odpowiedzią na sytuacje życiowe uczestników.
Cykl pracy	1. Dla każdego uczestnika zajęć przygotowana jest indywidualna diagnoza. 2. Praca prowadzona jest na podstawie indywidualnego programu wsparcia. 3. Na bieżąco prowadzona jest ocena pracy i osiągniętych rezultatów.
Współpraca z rodziną	1. W kwestiach formalno-organizacyjnych placówka kontaktuje się każdorazowo z rodzicami / opiekunami prawnymi dzieci i młodzieży. 2. W zakresie opracowania diagnozy sytuacji dziecka podejmowana jest współpraca placówki z rodziną. 3. Placówka wspiera rodziców / opiekunów prawnych w kształtowaniu kompetencji, umiejętności wychowawczych. 4. Włączenie rodziny w życie placówki i pracę na rzecz placówki.
Współpraca z innymi instytucjami	1. Placówka współpracuje z innymi instytucjami przy tworzeniu i aktualizowaniu indywidualnych diagnoz. 2. Współpraca z innymi instytucjami w zakresie dostosowania oferty programowej zgodnie z aktualnymi potrzebami. 3. Współpraca międzyinstytucjonalna w celu budowania i rozwijania lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny.
Kadra	1. Staranny dobór nowych pracowników. Przygotowanie do podjęcia obowiązków i zapewnienie superwizji w trybie częstotliwości dostosowanej do potrzeb. 2. Stały rozwój kompetencji osobistych i zawodowych pracowników. 3. Zapewnienie warunków umożliwiających efektywną pracę z podopiecznymi.
Rozwój instytucjonalny	1. Placówka tworzy i realizuje strategiczny plan rozwoju. 2. Placówka dokumentuje swoją działalność. 3. Funkcjonowanie placówki podlega monitoringowi i ewaluacji.

STANDARDY ZAGOSPODAROWANIA CZASU WOLNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY JAKO ELEMENTY PRACY PROFILAKTYCZNEJ

Samo zagospodarowanie czasu wolnego nie stanowi działania o charakterze profilaktycznym. Organizacja zajęć pozalekcyjnych oraz innych form zawsze powinna być powiązana z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów związanych z nadużywaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Alternatywne formy spędzania czasu wolnego powinny być adekwatne do wieku dzieci i młodzieży. Projektując działania, należy pamiętać o tym, że zagospodarowanie czasu wolnego może stanowić jedynie uzupełnienie szerszego programu oddziaływań profilaktycznych, a nie jego najważniejszy element.

Cele wprowadzenia standardu:

1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniami warunków do zrównoważonego rozwoju oraz ułatwionego dostępu do różnych bezpłatnych form spędzania czasu wolnego;
2. Podniesienie efektywności i jakości realizowanych programów (wzbudzenie zainteresowania, zaangażowania uczestników), zwłaszcza w placówkach wsparcia dziennego oraz całorocznej działalności profilaktycznej i pracy socjalnej.

Za ofertę zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży uważa się:

1. Pozalekcyjne zajęcia sportowe prowadzone nieodpłatnie przez trenera lub instruktora;
2. Organizowanie wyjazdów profilaktycznych lub socjoterapeutycznych, w tym wyjazdów w ramach wypoczynku letniego i zimowego dzieci oraz młodzieży, jako kontynuacji całorocznej pracy z dziećmi i młodzieżą w placówce wsparcia dziennego, podczas których powinien być realizowany program profilaktyczny;
3. Organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania własne, tj. koła zainteresowań, sekcje merytoryczne, fakultety problemowe prowadzone nieodpłatnie, w formie zajęć grupowych, przez nauczyciela, trenera, instruktora lub organizacje pozarządowe;
4. Rekomenduje się organizację zajęć w czasie wolnym od nauki – weekendy, wakacje, ferie zimowe.

Kompetencje organizatorów: Co najmniej jeden prowadzący zajęcia powinien dysponować odpowiednimi kwalifikacjami w zakresie profilaktyki.

Dokumentacja: Wszystkie zajęcia powinny stanowić element udokumentowanej systematycznej pracy z dziećmi i młodzieżą.

STANDARDY JAKOŚCI DZIAŁAŃ STOWARZYSZEŃ ABSTYNNENCKICH

Samorząd, realizując zadania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, może powierzyć je organizacji pozarządowej lub współfinansować organizację w realizacji tych zadań. Wśród wielu organizacji pozarządowych ważnym partnerem dla gmin są stowarzyszenia abstynenckie. Ich działalność opiera się na ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2019 r. poz. 713), która określa, iż jest ono dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.

Obszary funkcjonowania stowarzyszeń abstynenckich

Nurty działań	• Wewnętrzny – na rzecz swoich członków, ich rodzin i innych osób, które do nich trafiają, • Zewnętrzny – na rzecz społeczności lokalnej;
Obszary działań	1. trzeźwościowy (w tym rehabilitacyjny) – aktywność ukierunkowana na wspieranie abstynencji i trzeźwienia, 2. pomocowy (w tym interwencyjny) – pomoc w rozwiązywaniu różnorodnych problemów, 3. kulturalno-towarzyski – organizacja różnego rodzaju zajęć rehabilitacyjnych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin, nauka umiejętności psychologicznych, społecznych i praktycznych, 4. współpracy, współdziałania na rzecz i ze społecznością lokalną – ważny element w procesie zdrowienia, zapobieganie wykluczeniu społecznemu i integracja społeczna osób z problemem alkoholowym, 5. współpracy z innymi organizacjami i instytucjami – działania nakierowane na wspieranie i promowanie zdrowego, trzeźwego stylu życia dla osób dorosłych ale również dzieci i młodzieży, 6. promocji realizowanych działań (sport, turystyka, wspólne wyjazdy, organizowanie „dni trzeźwości”, festyny, wspólne wieczory tematyczne);
Standard organizacyjno-formalny	1. uporządkowanie i ujednolicenie działań stowarzyszenia abstynenckiego na poziomie organizacyjnym i formalnym, 2. zwiększenie kompetencji osób zarządzających organizacją, 3. podnoszenie jakości działań w stowarzyszeniu, 4. działania merytoryczne prowadzone zgodnie z obowiązującym prawem

	i przepisami, skierowane bezpośrednio zarówno do członków, jak i innych odbiorców pomocy, 5. sprawne zarządzanie organizacją, w tym zarządzanie finansami oraz tworzenie warunków techniczno-organizacyjnych dla prowadzonych działań statutowych;
Standard prowadzenia działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	1. zwiększanie jakości inicjatyw podejmowanych przez stowarzyszenia abstynenckie, skierowanych do osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin, 2. zdobywanie i zwiększanie motywacji osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w ośrodkach leczenia odwykowego, 3. zwiększanie i podtrzymywanie wsparcia osób po zakończonym leczeniu, 4. pomoc w zdrowieniu i utrzymywaniu abstynencji, 5. stworzenie i poszerzanie oferty działań profilaktycznych skierowanych do społeczności lokalnej;
Standard współpracy z innymi instytucjami	1. rozwój stowarzyszeń w zakresie umocnienia pozycji, rozwijanie współpracy ze społecznością lokalną, zwiększanie wiedzy o ich misji oraz budowania pozytywnego wizerunku stowarzyszenia, 2. gromadzenie doświadczenia, czerpanie od innych dobrych praktyk i stosowanie sprawdzonych metod i form pracy, 3. współpraca z: • Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • Krajową Radą Związków i Stowarzyszeń Abstynenckich, • Jednostkami Samorządu Terytorialnego, • Poradniami i Ośrodkami Leczenia Uzależnień.
Standard prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób objętych działaniami stowarzyszenia abstynenckiego	1. poszerzanie oferty inicjatyw podejmowanych przez stowarzyszenie w zakresie aktywizacji zawodowej, podnoszenia kwalifikacji, 2. pomoc w zakresie zdobycia i utrzymania pracy;
Formy pracy	1. grupy wsparcia dla osób uzależnionych, 2. grupy edukacyjno-motywacyjne dla osób uzależnionych, 3. grupy wsparcia dla osób współuzależnionych, 4. poradnictwo prawne, społeczne, konsultacje rodzinne;
Kompetencje prowadzących	1. prowadzący grupę wsparcia, edukacyjno-motywacyjną posiada kompetencje do pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi, 2. stały rozwój kompetencji osobistych i zawodowych terapeutów, 3. zapewnienie warunków umożliwiających efektywną pracę z beneficjentami;
Rozwój instytucjonalny	1. stowarzyszenie tworzy i realizuje strategiczny plan rozwoju, 2. stowarzyszenie dokumentuje swoją działalność, 3. funkcjonowanie stowarzyszenia podlega monitoringowi i okresowej ewaluacji.

MONITOROWANIE EFEKTYWNOŚCI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH W RAMACH PROGRAMU

Monitorowanie Programu oznacza systematyczną analizę i interpretację zebranych danych w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu.

Dane determinują podejmowanie decyzji dotyczących rozszerzenia bądź ograniczenia prowadzonych działań programowych przy projektowaniu Programu w kolejnych latach.

Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie miasta polega w szczególności na:

- przeprowadzeniu cyklicznych, społecznych badań na temat skali uzależnień na terenie Poznania,
- ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych,

- analizie sprawozdań z realizacji zadań.

Zapewnienie monitoringu efektywności zadań ujętych w Programie jest jednym z elementów działań podejmowanych przez interdyscyplinarny Zespół ds. Profilaktyki Uzależnień funkcjonujący przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych. Zadaniem Zespołu jest m.in. analizowanie zjawisk i zdarzeń oraz problemów społecznych występujących na terenie miasta Poznania oraz inicjowanie działań służących ich niwelowaniu.

Monitoring prowadzony jest w celu potwierdzenia skuteczności działań ujętych w Programie oraz wypracowania wniosków i priorytetów służących do projektowania strategii przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w perspektywie wieloletniej. Odbywa się w sposób ciągły poprzez dokonywanie bieżących kontroli jakości i rzetelności wykonania realizowanych zadań, ścisłą współpracę z ich realizatorami oraz analizę i interpretację przekazywanych danych sprawozdawczych. Monitoring prowadzi się na podstawie wskaźników oraz zawartych umów.

Poniższa tabela zawiera wykaz celów określonych w Programie wraz z wartościami wskaźników:

CELE PROGRAMU		WSKAŹNIKI
Cel 1	Propagowanie wiedzy i kompetencji oraz promocja adekwatnych postaw społecznych w obszarze zapobiegania uzależnieniom	≥20 000 Liczba dzieci uczestnicząca w zajęciach edukacyjnych i programach profilaktyczno-terapeutycznych
Cel 2	Wdrażanie, realizowanie i upowszechnianie oferty programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności	≥3 000 Liczba beneficjentów korzystających z programów profilaktycznych
Cel 3	Zapewnienie dostępności do specjalistycznych świadczeń, usług oraz interwencji podejmowanych w celu poprawy jakości życia osób z kręgu problemów uzależnień	≥5000 Liczba miejsc dla osób potrzebujących specjalistycznych usług oraz interwencji
Cel 4	Ograniczenie negatywnych dla zdrowia i życia rodzinnego oraz społecznego skutków ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	≥14 000 Liczba beneficjentów korzystających z usług ograniczających negatywne skutki dla zdrowia i życia rodzinnego i społecznego
Cel 5	Doskonalenie systemu diagnozowania problemów uzależnień oraz planowania, monitorowania i kontrolowania realizacji Programu	≥10 Liczba inicjatyw i przedsięwzięć zrealizowanych na rzecz planowania, monitorowania i doskonalenia Programu

W ramach każdego z celów szczegółowych mogą być realizowane działania analityczne, badawcze, kontrolne oraz szkoleniowe i kampanie. Realizatorami tych działań mogą być:

- komórki organizacyjne Urzędu Miasta Poznania,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poznaniu,
- organizacje pozarządowe,
- inni partnerzy zewnętrzni zapraszani do współpracy w zależności od celu i rodzaju zadania.

FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja zadań Programu finansowana jest z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszonych przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż oraz innych źródeł.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dochody z opłat za zezwolenia wykorzystywane są na realizację:

1. gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
2. zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ujętych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnym programie przeciwdziałania narkomanii.

Zadania realizowane w ramach Programu mogą być również finansowane z dotacji celowych Wojewody Wielkopolskiego oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z darowizn, zapisów i innych wpływów od osób prawnych i fizycznych oraz funduszy Unii Europejskiej, innych funduszy zewnętrznych, a także ze środków własnych realizatorów.

PLANOWANY PODZIAŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA REALIZACJĘ PROGRAMU w 2020 r.		KWOTA
Cel 1	Propagowanie wiedzy i kompetencji oraz promocja adekwatnych postaw społecznych w obszarze zapobiegania uzależnieniom	4 268 640,96 zł
Cel 2	Wdrażanie, realizowanie i upowszechnianie oferty programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności	4 268 950,66 zł
Cel 3	Zapewnienie dostępności do specjalistycznych świadczeń, usług oraz interwencji podejmowanych w celu poprawy jakości życia osób z kręgu problemów uzależnień	3 280 635 zł
Cel 4	Ograniczenie negatywnych dla zdrowia i życia rodzinnego oraz społecznego skutków ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	3 494 332 zł
Cel 5	Doskonalenie systemu diagnozowania problemów uzależnień oraz planowania, monitorowania i kontrolowania realizacji Programu	2 070 618,38 zł
SUMA		17 383 177 zł

MIEJSKA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej Komisją, powoływana jest przez Prezydenta Miasta Poznania. W skład Komisji wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Do zadań Komisji należy w szczególności inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji osób uzależnionych od alkoholu, a także:

- 1) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- 2) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miasta Poznania w sprawie usytuowania na terenie miasta Poznania miejsc oraz warunków sprzedaży napojów alkoholowych;
- 3) prowadzenie kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta Poznania w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych;
- 4) udział członków Komisji w zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w grupach roboczych;
- 5) inicjowanie i podejmowanie działań wobec osób i rodzin, w których występują problemy alkoholowe w zakresie przeciwdziałania i ochrony przed przemocą w rodzinie, w tym związanych z wypełnieniem druku Niebieskiej Karty;
- 6) przygotowanie oraz przeprowadzenie na terenie miasta Poznania akcji informacyjno-edukacyjnej w zakresie odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych;
- 7) prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej podczas kampanii społecznych i innych środowiskowych form promocji zdrowia oraz profilaktyki uzależnień;
- 8) prowadzenie interwencji w związku z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 9) współpraca z wydziałami oraz jednostkami organizacyjnymi Miasta Poznania, organizacjami pozarządowymi, grupami samopomocowymi oraz innymi podmiotami w zakresie realizacji zadań Programu.

Sposób realizacji zadań, organizację wewnętrzną i tryb pracy Komisji określa Regulamin Pracy Komisji, zatwierdzony przez wszystkich członków Komisji.

**Zasady wynagradzania członków
Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poznaniu**

Przewodniczący, wiceprzewodniczący oraz sekretarz i członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie za udział w posiedzeniach i wykonywanie czynności związanych z pracą Komisji na zasadach ujętych w poniższej tabeli:

FINANSOWANIE ZADAŃ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH			
ZADANIA KOMISJI		Jednostka rozliczenia	KWOTA (brutto)
1.	Przewodniczący – organizacja pracy Komisji	zryczałtowane wynagrodzenie miesięczne	1000,00 zł
2.	Przewodniczący zespołu problemowego – organizacja pracy zespołu	zryczałtowane wynagrodzenie miesięczne	800,00 zł
3.	Sekretarz – organizacja pracy Komisji	zryczałtowane wynagrodzenie miesięczne	400,00 zł
4.	Udział w posiedzeniach Komisji	1 posiedzenie	100,00 zł
5.	Udział w pracach Komisji związanych z podejmowaniem czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego	1 dyżur	150,00 zł
6.	Udział w pracach Komisji związanych z opiniowaniem wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	1 punkt sprzedaży	40,00 zł
7.	Udział w pracach Komisji związanych z przeprowadzeniem kontroli punktu sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	1 punkt sprzedaży	40,00 zł
8.	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej podczas kampanii społecznych i innych środowiskowych form promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień	1 godzina	45,00 zł
9.	Udział w pracach Komisji związanych z pełnieniem dyżurów w grupach roboczych	1 godzina	45,00 zł
10.	Udział w pracach Komisji związanych z realizacją kampanii „Odpowiedzialny Sprzedawca”	1 punkt	30,00 zł
11.	Udział w innych czynnościach niewymienionych powyżej, związanych z realizacją zadań Komisji i zleconych przez Przewodniczącego, takich jak: * reprezentowanie Komisji przed sądami w sprawach o zobowiązanie do leczenia odwykowego * dyżur członka Komisji poza siedzibą Komisji * interwencja Komisji	1 czynność	30,00 zł

Zasady rozliczania zadań Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poznaniu:

1. Podstawę do wypłaty wynagrodzeń dla członków Komisji stanowi sporządzone i podpisane przez przewodniczącego Komisji zestawienie liczby posiedzeń Komisji wraz z listami obecności oraz wykazami dodatkowych czynności zleconych i listami osób je wykonujących. Dokumentację tę przewodniczący Komisji przedkłada Prezydentowi za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych, koordynującego realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w terminie do 10. dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.
2. Przewodniczący Komisji jest zobowiązany do przydzielania dodatkowych czynności zleconych w sposób równomierny wszystkim członkom Komisji.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Ustawy z dnia:

- 1) 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 2) 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 3) 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- 4) 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 5) 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 6) 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 7) 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 8) 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 9) 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- 10) 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej;
- 11) 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym;
- 12) 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 13) 29 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020.

Informacje dodatkowe:

Zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi wpisane w Program są zgodne z II celem operacyjnym Narodowego Programu Zdrowia 2016-2020, przyjętego na podstawie głównych założeń ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym.

Program jest również powiązany z innymi rocznymi i wieloletnimi programami przyjmowanymi do realizacji uchwałami Rady Miasta Poznania, które merytorycznie nawiązują do realizacji zadań.